# Orędownik Wrzesiński

Wychodzi trzy razy tygodniowo i to co wtorek, czwartek i sobotę prócz dni świątecznych — Nakładem i drukiem A. Prądzyńskiego we Wrześni Odpowiedzialny za część redakcyjną Andrzej Prądzyński we Wrześni Administracja: ulica Poznańska № 6 — Telefonu № 389

Abonament: na poczcie: miesięcznie —,96 zł, kwartalnie 2,88 zł w ekspedycji: mies. 90 gr, kwart. 2,70 zł - Ogłoszenia: za miejsce 1-łam. 1 milim. w wyż 5 grosze przyjmuje administracja większe dwa dni, mniejsze do godz. 9 dzień przed ukazaniem się numeru - Telef. № 389

№ 56 | Września, czwartek dnia 14 maja 1925 | Rok VII

## Ku sprawom gospodarczym.

„Gazeta Warszawska" pisze:

Szeroka opinja w Polsce, o ile zwracała się ku zagadnieniom życia zbiorowego, interesowała się **dotychczas głównie sprawami z dziedziny polityki** zagranicznej. Każdy obywatel państwa miał o nich swe zdanie i śledził ich przebieg z dnia na dzień. Obecnie odbywa się w kierunku zainteresowań ogółu zupełnie wyraźna zmiana — **opinja coraz bardziej zajmuje się zagadnieniami gospodarczemi.** Jest to zupełnie naturalne i słuszne. Zaczynamy sobie zdawać sprawę z tego, że od pomyślnego rozwoju gospodarczego Polski zależy dziś także jej samodzielność polityczna i rola w świecie.

Ku zagadnieniom ekonomicznym zwracaliśmy się wszyscy pod wpływem objawów, wywołanych przez inflację i dewaluację pieniądza. Zagadnienia finansowe stanęły nam żywo przed oczyma, bośmy je odczuwali wszyscy bezpośrednio na własnej skórze. W ciągu kilkoletniego trwania przesilenia finansowego w państwie **nauczył się ogół polski kilku elementarnych prawd ekonomicznych,** dowiedział się o konieczności posiadaniat zrównoważonego budżetu, o warunkach stałości pieniądza itd. Obecnie uczymy się w ciężkich doświadczeniach pewnych prawd gospodarczych. Dowiadujemy się, że dla życia gospodarczego potrzebny jest kapitał i że ten kapitał można zgromadzić li tylko przez pracę i oszczędność, że państwo musi mieć czynny bilans handlowy i płatniczy, że jest rzeczą konieczną produkowanie tanio, jeśli się chce wytrzymać z konkurencją z zagranicą, że trzeba zwiększyć pojemność rynku wewnętrznego itd. To wszystko zaś nie da się osiągnąć środkami mechanicznemi, lecz zależy od dobrej polityki gospodarczej rządu i wysiłków całego społeczeństwa.

Jest już dziś rzeczą jasną, że **warunkiem dobrej polityki gospodarczej jest uświadomienie szerokich sfer** społeczeństwa pod względem gospodarczym, rozumienie zagadnień ekonomicznych przez ogół obywateli.

Możemy zanotować z dni ostatnich dwa przejawy zwrócenia się myśli społecznej ku sprawom gospodarczym — dyskusję budżetową w sejmie i zebranie Rady głównej Centralnego Towarzystwa Rolniczego.

W Sejmie rozpoczęła się w czwartek rozprawa nad budżetem ministerjum skarbu, co dało powód referentowi posłowi Michalskiemu do rozpatrzenia nietylko budżetu, lecz także całokształtu naszego życia gospodarczego.

Jest rzeczą oczywistą, że referent, mówiąc o zagadnieniu gospodarczem, zwrócił uwagę przedewszystkiem na **ujemny stan naszego bilansu handlowego,** jako najgroźniejszy dziś przejaw przesilenia gospodarczego. Poddał później surowej krytyce nasz **system podatkowy,** będący wynikiem niedoświadczenia Sejmu i panujących w nim w czasie uchwalania podatków nastrojów demagogicznych. Wreszcie zanalizował p. Michalski nasze **wydatki państwowe,** zwracał uwagę na **zbytnią rozbudowę administracji,** na niedostateczne uwzględnienie zasad oszczędności itd.

Pisząc o przemówieniu posła Michalskiego, zwracamy uwagę na te tylko jego, co do których panuje zgoda ogólna. Pomijamy natomiast tę część jego wywodów, które dotyczą spraw spornych.

Zagadnienia gospodarcze stanowiły główny przedmiot obrad Rady Głównej C. T. R., Mówiono o dwóch sprawach ściśle związanych z bilansem handlowym — o cukrze i hodowli. Cukier stanowi dziś jeden z głównych przedmiotów eksportu z Polski. Niestety rozwój produkcji cukru po za granicami naszego kraju, zwłaszcza cukru z trzciny zagraża poważnie temu eksportowi. Co do hodowli, to stwierdzono podczas dyskusji w C.T. R., że stanie się ona w niedalekiej przyszłości podstawą naszej wytwórczości eksportowej. **Myśl sfer rolniczych** w zrozumieniu interesu państwowego i w zrozumieniu interesów producentów **pracuje tedy nad rozwojem tych gałęzi produkcji,** które mają dostarczyć materjału dla wywozu zagranicę i przyczynić się w ten sposób do poprawienia naszego bilansu handlowego i płatniczego.

Ważnym organem dla ustalenia poglądów na zagadnienia gospodarcze będzie Rada Gospodarcza, nad której organizacją odbywa się obecnie dyskusja w naradzie zwołanej przez Prezesa Rady Ministrów. W tej instytucji mają się skupić najwybitniejsi znawcy spraw gospodarczych, ma się ona stać ośrodkiem naszej myśli państwowej w dziedzinie gospodarczej. Spodziewać się też należy, że instytucja ta nabierze doniosłego znaczenia w naszem życiu państwowem.

### Hindenburg w Berlinie.

Berlin, 12. 5. Marsz. Hindenburg przybył do Berlina o godz. 6-tej popoł. Na dworcu w Charlottenburgu oczekiwali go kanclerz i inni ministrowie Rzeszy, którzy też wraz z marszałkiem udali się w samochodach do pałacu kanclerza, przy ulicy Wilhelma, gdzie Hindenburg spędzi kilka dni aż do ukończenia robót nad odnowieniem pałacu prezydenta republiki. Na przestrzeni od dworca do pałacu kanclerza wynoszącej około 6 kilometrów ustawiły się, delegacje związków i szkół oraz tłum publiczności, około 200 000 osób. Republikanie powstrzymali się od udziału w manifestacji. Ustawione na drodze delegacje niosły barwy dawnego cesarstwa, natomiast na budynkach rządowych powiewały flagi o barwach republiki. Przejazd z dworca na ul. Wilhelma odbył się bez żadnego incydentu. Tłum witał przejeżdżającego marszałka okrzykami hoch i śpiewem Deutschland ueber alles.

Berlin, 11. 5. Z okazji przyjazdu Hindenburga do Berlina pisma popołudniowe zamieściły szereg artykułów powitalnych. Większość pism prawicowych wyraża nadzieję, że wybór nowego prezydenta przynosi okres wewnętrznego spojenia i osłabienia sporów politycznych, dzielących obecnie naród niemiecki. Vorwaerts przypominaważy, że podczas obecnych wyborów większość ludności Berlina głosowała na Marksa pisze: Znaczna większości ludności Berlina nie bierze udziału w tej manifestacji. Jej liczba jest już demonstracją, a w szeregach jej znajdują się masy pracujących, zdecydowanych bronić republiki i konstytucji.

### Współdziałanie wojskowe w Marokku.

Londyn 8. 5. Prasa angielska zajmuje się dosyć obszernie układem, zawartym między Francją a Hiszpanją. Układ ten przewiduje wspólną akcję rządów obu państw w Marokku.

Umowa opracowana została przez ambasadora francuskiego w Madrycie, p. Peretti della Marokka na korzyść Francji. Hiszpanja musiała się zgodzić na pewne koncesje, aby uzyskać poparcie wojskowe w wojnie z Riffonami w północnej Afryce.

Prasa hiszpańska omawia ten układ bardzo życzliwie dla Francji i wyraża jej szczerą wdzięczność za pomoc wojskową w Marokku. Umowa francusko-hiszpańska, zawarta przed kilku dniami znosi prawie całkowicie klauzulę układu z r. 1912.

Angielskie sfery oficjalne zachowują się wobec nowej umowy Francji z Hiszpanją z wielką rezerwą ponieważ obawiają się, iż układ ten godzi w interesy Wielkiej Brytanji w Tangerze. Anglji zależy na tem, ażeby dla bezpieczeństwa Gibraltaru wpływy Abdel Kerima zostały znacznie osłabione

Naczelne dowództwo nad wojskami w Marokku przejął francuski generał marsz. Lyautey, który powrócił niedawno z Fezu, gdzie dokonywał oględzin frontu w okolicy Tettuano.

Londyn, 8. 5. W prasie amerykańskiej daje się zauważyć wielkie zaniepokojenie z powodu wmieszania się Francji w wojnę marokkańską. Poważniejsze dzienniki, opierając się na informacjach korespondentów paryskich wyrażają obawę, że wojna ta może wywołać bunt całego Islamu przeciwko Europejczykom w Afryce.

„New Jork Herald" powiada, że fakt przymierza Francji z Hiszpanją przeciw Rifferom interesuje nie tylko Francję, lecz wszystkie mocarstwa, których interesy finansowe sięgają Ameryki Północnej.

### Katowanie dzieci polskich w Prusach.

Rząd pruski odpowiedział niedawno z trybuny Sejmu na interpelację pos. Baczewskiego z frakcji polskiej, że szykanowanie i karanie dzieci polskich w szkołach pruskich za mówienie językiem ojczystym są odosobnione.

Okazuje się, że tak nie jest, bo oto n. p. nauczyciel Szwarc w Stryjewie w powiecie reszelskim w Prusach Wschodnich zakazuje dzieciom mówić po polsku i daje za to pracę karną. Dzieci polskie muszą wypisywać w zeszytach niezliczoną ilość razy zdanie n. p.: „Ich soll die Befehle des Herrn Lehrers befolgen und in der Schule nicht polnisch quatschen". Biedne dzieci polskie całemi godzinami muszą przesiadywać w szkole i zdania te wypisywać.

### Wzrost walut obcych w Banku Polskim.

Zapas walut obcych wykazuje stały wzrost. Wynika z tego, że przesilenie finansowe zaczyna mijać. Wkrótce rząd wyda specjalne orzeczenie w tej sprawie.

### Unicestwienie zamachu kolejowego.

Dnia 12. bm. o godz. 13 m. 10 drożnik obchodowy w odległości około 250 metrów od posterunku bloku Lubiszew na szlaku Tczew—Starożyn na linji Tczew—Chojnice (dyrekcja gdańska) napotkał na linji 3 kamienie wagi 6, 12 i 15 kg., ułożone na prawej szynie toru, przypuszczalnie celem spowodowania wykolejenia pociągu nr. 741, który przechodził blok Lubiszew o godz. 13 min. 13. Po usunięciu kamieni drożnik zawiadomił blok Lubiszew, gdzie pociąg zatrzymano. Przerwy nie było.

### Echa katastrofy pod Starogardem.

Gdańsk, 12. 5. A. W. donosi: Dowiadujemy się z najlepszego źródła, że badanie linji kolejowej pod Starogardem, dokonane dziś przez sąd rozjemczy, wydało jak najpomyślniejszy rezultat dla Polski. Każdy bezstronny mógł się przekonać naocznie, że podkłady były w zupełnym porządku. To też niemieccy eksperci zaniechali zarzutów, co do podkładów, natomiast usiłują przyczepić się różnych drobiazgów, zarzucając Polsce niedopatrzenie na linji, choć zarzuty te z fachowego punktu widzenia są całkiem nieuzasadnione. Wyrok sądu zapadnie zapewne 13. bm.

### Ożywienie ruchu w przemyśle łódzkim.

Z Łodzi donoszą, że na rynku tamtejszym ruch się ożywił, szczególnie w dziale materjałów kamgarnowych. Warunki płatności poprawiły się. Kupcy płacą 25 procent odrazu i wekslami na 3 miesiące. Mniejsze firmy płacą odrazu i otrzymują 10 procent sconto.

### Trybunał haski o poczcie gdańskiej.

Gdańsk, 11. 5. Dzienniki gdańskie donoszą z Hagi, że Trybunał Międzynarodowy wyda orzeczenie w sprawie skrzynek pocztowych w Gdańsku nie prędzej niż 18 bm.

### Nowe ofiary polskie w Bolszewji.

Warszawa, 11. 5. Według wiadomości z Moskwy 2 policjanci polscy Rucki i Abramowicz skazani zostali przez sąd sowiecki na karę śmierci. Oskarżeni oni byli o agitację antysowiecką w oddziałach sowieckich pogranicznych. W rzeczywistości zostali oni podstępnie zwabieni na drugą stronę granicy a następnie wywiezieni w głąb Rosji. Należy zauważyć iż w pierwszej instancji zostali skazani na 5 lat więzienia, a dopiero sąd apelacyjny zkazał ich na śmierć.

### Za działalność przeciw-państwową.

Równo. Dnia 10 bm. o godz. 11-tej popoł. sąd okręgowy po czterodniowych obradach ogłosił wyrok, skazujący za działalność przeciwpaństwową Czuczmaja na 2 lata więzienia, Wasyńczuka na rok ciężkiego więzienia i Kozickiego na rok domu poprawy. Wszystkich skazanych pozostawiono na wolności za kaucją. Wysokość kaucji Czuczmaja wynosi 500 zł, Wasyńczuka 300 zł i Kozickiego 100 zł.

### Katastrofa kolejowa.

Dnia 10 bm. wiecz. pociąg pospieszny Frankfurt Stuttgart najechał pod Mannheimem na autobus osobowy, zabijając 11 ludzi, raniąc ciężko 4 osoby. Powodem katastrofy podobno jest niezamknięcie barjery.

## - Kronika -

Września, dnia 13 maja 1925 r.

Kalendarz rzymsko-katolicki:
dzisiaj: Serwacego, jutro: Bonifacego.

* **Ogłoszenie!** W sprawie zgłoszeń do wpisów oraz egzaminów wstępnych do klas I—VIII na rok szkolny 1925/26 podaje Dyrekcja do wiadomości interesowanych czynników co następuje:

a) **Podania** o przyjęcie do gimnazjum wzgl. dopuszczenie do egzaminu wstępnego do klas I—VIII, **zaopatrzone w wymagane załączniki** oraz potwierdzone przez lekarza szkolnego w kierunku zbadanego stanu zdrowia kandydatów, **składać należy w Dyrekcji zakładu w czasie od 25 maja do 10 czerwca br. włącznie. Podania wniesione po tym terminie nie będą bezwarunkowo rozpatrywane. Wnosić je należy na przepisanych formularzach, które nabyć można u terejana zakładu.**

b) Ze względu na ograniczoną ilość miejsc w poszczególnych klasach egzaminy będą konkursowe t. z., że przyjmie się kandydatów najlepiej przygotowanych i umysłowo rozwiniętych, dając w przyjęciu pierwszeństwo uczniom z miasta, następnie z powiatu wreszcie kandydatom z dalszych powiatów — o ile uczynią zadość stawianym przy egzaminie wymaganiom.

c) Zgodnie z rozporządzeniem Kuratorjum O. S. w Poznaniu tegoroczne **egzaminy do klasy I-ej (pierwszej) trwać będą przez przeciąg 4 dni,** z tego też względu kandydaci zamiejscowi winni zapewnić sobie na czas egzaminów odpowiednie pomieszczenie, o ile połączenia pociągami będą niedogodne. **Egzaminy do klas wyższych będą dwudniowe. Do klasy I-ej zgłaszać można kandydatów urodzonych w latach 1915, 1914, 1913 tj. takich, którzy w bież. roku ukończą 10-ty rok życia, a nie przekroczą 12-ego;** wszyscy inni winni postarać się o t. zw. „veniam aetatis", której na podstawie pomyślnie złożonego egzaminu udzielić może K. O. S. w Poznaniu.

Termin egzaminów podany zostanie do wiadomości osobno. Informacyj w sprawie przyjęcia uczniów oraz wymagań przy egzaminie zasięgać można w kancelarji Dyrekcji w godzinach urzędowych tj. codziennie od godz. 12—1 w południe z wyjątkiem niedziel i świąt.

Września, dnia 12 maja 1925.

Dyrektor Gimnazjum. Romanowicz.

† **We wtorek, dnia 12 bm. w południe zmarł opatrzony św. Sakramentami Ks. Biskup Kloske.** S. p. Ks. Biskup Wilhelm Kloske, biskup tytularny Teodozjopolitański i Sufragan gnieźnieński urodził się dnia 10 stycznia 1852 na G. Śląsku a święcenia kapłańskie otrzymał 5 lipca 1877. Podczas kulturkampfu był na tułaczce, później przez długie lata profesorem przy gimnazjum Marji Magdaleny w Poznaniu, potem proboszczem w Jaksicach, a stamtąd został powołany do Gniezna jako regens tut. Seminarjum duchownego i kanonik katedry metropolitalnej. Biskupem został mianowany dnia 29 grudnia 1910, a konsekracja biskupia odbyła się dnia 19 lutego 1911.

* **Kronika Sportowa.** G.K.Sp.—Młodzież (4:0). Niedzielne zawody między powyższemi drużynami przyniosły wysokocyfrowe zwycięstwo Gimnazjalnemu klubowi sportowemu.

Stella II. Gniezno — I. W.K.S. Września (1:0). Gra równa i bardzo ładna. Jedyną bramkę uzyskała Stella z winy obrony W.K.S. Z W.K.S. najlepszą częścią doskonała pomoc i obrona. Bramkarz bronił brawurowo. Atak w czwórkę mimo częstej przewagi nie mógł jednak żadnej bramki

zdobyć. Z drużyny gości nikogo wyróżniać nie można. Wszyscy grali bardzo dobrze i celowo. Publiczności jak na Wrześnię dosyć dużo. Zarząd W.K.S. wyraża nadzieję, że gra w piłkę nożną z czasem zainteresuje szersze masy społeczeństwa miasta naszego.

* **Aresztowanie centr. komitetu komunistycznego w Warszawie.** W ubiegłą środę policja polityczna warszawska aresztowała członków biura centralnego komitetu partji komunistycznej. Między innemi kasjera komitetu Aleksandra Tomaszewskiego Przy jednym z aresztowanych znaleziono wielką ilość przekazów pieniężnych na poważne sumy stwierdzających, że odbierano je przez pewną stację pograniczną z Rosją. Przy aresztowanych znaleziono ważne dokumenty, wśród nich szczegółowe sprawozdania komitetów okręgowych, skarżące się m.in. na rozbicie roboty partyjnej przez ostatnie aresztowania. Wśród zatrzymanych komunistów znajdują się również funkcjonarjusze komitetów okręg. z Łodzi, Zagłębia i Warszawy, — jeden z tych dygnitarzy jest zamieszany w sprawę zamachu na Prezydenta Rzecypospolitej we Lwowie.

— **Warszawa.** (Próba samobójstwa w gmachu sejmowym.) Onegdaj popołudniem zaszedł w poczekalni gmachu sejmowego dramatyczny wypadek. Jedna z petentek, jak się później okazało, żona b. wileńskiego sekretarza partyjnego „Wyzwolenia" Zarnowska z Wilna, która od południa przebywała w poczekalni i wywoływała kolejno rozmaitych posłów, zażyła płynu, z flaszeczki, poczem padła nieprzytomna na ziemię. Lekarz pogotowia natychmiast zarządził wypompowanie żołądka, poczem denatka została odwieziona do szpitala. Z opowiadań posłów, których Zarnowska kolejno wywoływała, między innymi posłów Szapiela, Hołowacza, Dobrowskiego, Chomińskiego, Rudzińskiego i in. wynika, że w czasie aresztowań podejrzanych o związki dywersyjne został aresztowany też mąż denatki. Zarnowska przybyła do Warszawy z prośbą o interwencję, celem wydobycia męża z więzienia oraz uzyskania na ten cel kaucji w kwocie 600 zł. Wprawdzie poseł Chomiński podjął się interwencji o uwolnienie Zarnowskiego, atoli zabiegi denatki o uzyskanie kaucji spełzły na niczem. Wówczas w przystępie podrażnienia dokonała próby samob.

— **Ostrów.** (Dwa zamachy samobójcze.) Dnia 1 bm. wiecz. dwukrotnie wzywano pomocy pogotowia w wypadkach zamachów samobójczych. Pierwszy z nich zdarzył się przy ul. Rejtana, gdzie wskutek zażycia większej dozy kokainy zastano na bruku leżącą bez przytomności 24-letnią Marję Mandziuk, dziewczynę lekkich obyczajów. Po przepłukaniu żołądka odwieziono ją do szpitala. Powodem desperackiego kroku była zawiedziona miłość. Pierwszej pomocy udzielił również lekarz dyżurny dr. Adamiak 40-letniemu zecerowi Augustowi Benrodowi, który podobnie usiłował odebrać sobie życie w mieszkaniu przy ul. Kalecza 10, trując się jakimś rozczynem. Benrod, którego pozostawiono opiece domowej, po przyjściu do przytomności odmówił wszelkich wyjaśnień co do motywów swego kroku.

## Z życia Towarzystw

** W czwartek, dnia 14. bm. o godz. 5,30—6,30 otwarcie bibljoteki Tow. Czytelni dla Kobiet.

Zarząd.

## Składki i pokwitowania

Zamiast przybycia na przedstawienie „Ochronki" p. starosta Charkiewicz 10 zł.

## Wiadomości urzędu stanu cywilnego

W czasie od 4-go do 10 maja 1925 r. zgłoszono: 11 urodzeń z tych: 4 z miasta i 7 ze wsi; zawarto 2 śluby; spisano 3 zapowiedzi; zgłoszono następujące zgony: Józefa Ignaszakowa z d. Kubicka żona robotnika z Graboszewa 40 lat, Weronika Dekowska, córka robotnika z Gutowa Małego, 7 lat i 5 miesięcy, Ludwika Szmytkiewiczowa z domu Meller wdowa z Wrześni 93 lata, Zofja Antkowiak córka robotnika z Węgierek, 2 lata i 21 dni, Jan Zakowski robotnik z Wrześni 17 lat.

---